

gospodarske, obrtniške in narodne

zhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 14. junija 1876.

Obseg: Program obravnav zbor Avstrijskih vinorejcev od 20. do 24. septembra t. l. — Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta vredjeni po mesecih. (Dalje.) — Gospodarske novice. — Občni zbor banke „Slovenije“. — Slovenci, posebno kmetje, bodite pazljivi pri volitvah! — O zadevah Wolfovega slovarja. — Anglija in jugovzhod. — Slovensko slovstvo. — Mnogovrstne novice. — Mati ga izdā. (Dalje.) — Naši dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.

Program obravnav

zbor Avstrijskih vinorejcev v Mariboru

od 20. do 24. septembra t. l.

1. Določitev začasnih zborovih pravil in poslovnega reda.

2. Določitev shodišča drugega zbora leta 1878. in volitev zborovih opravnikov.

3. Razgovor o vprašanji: ali sedanja naprava in delavnost vinogradniških poskuševališč zadoštuje željam vinopridelovalcev ali ne? in kakošnih sprememb, oziroma razširjenja taci poskuševališč bi bilo želeto na korist vinorejci?

4. Kaj so novejšje preiskave o življenji, zaplodbi, razširjanji in vničevanji trtne uši (phylloxera vastatrix) pokazale? in ali je državna postava za vničevanje tega mrčesa dovolj vspeha imela, ali da je spremembe te postave želeto?

5. Kakošnih colninskih tarif pri vvaževanju in izvaževanju vina bilo bi želeto na korist Avstrijskega vinarstva pri kupčijstvu s sosednimi deželami in z onimi, s katerimi nimamo colnih pogodeb?

6. Ali bi se Avstrijskemu vinogradstvu in vinotrštvu pomaglo, ako bi se priseženi vinski posredovalci (mešetarji) vpeljali? in ali je sploh želeto, da se poskušnja s tacimi mešetarji stori?

7. Kaj so skušnje pokazale gledé koristi tako imenovane salicilne kisline, thymola in kaolina za vinokletarstvo?

8. Kaj so novejšje znanstvene preiskave pokazale gledé zorenja grozdja?

9. Kako bi se dalo vinodeljstvo po združevanju manjših vinogradnikov pospešiti in povzdigniti?

10. Kaj so pokazale poskušnje z raznimi trtami, ki so se zadnja leta v raznih deželah Avstrijskih začele saditi?

11. Kaj se je za obrambo vinogradov proti mrazu in slani najbolj izkazalo?

Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta
vredjeni po mesecih.

Po „Oesterr. Landw. Wochenblatt.“

(Dalje.)

Meseca junija.

Dné	Leta	
3.	1762.	je vlada Bavarska ukazala, naj se na vso moč pospešuje zložba zemljišč.
3.	1860.	Prva razstava Ogorskih ovac v Budapešti.
4.	1765.	Cesarica Marija Terezija oprosti vsakoršnega davka zasajanje murbinih dreves v našem cesarstvu.
6.	1737.	je grozna toča po vsem Francoskem pokončala polje in ngrade.
6.	1872.	je cesar potrdil štatut više kmetijske šole na Dunaji.
7.	1559.	je slavni rastlinoslovec Konrad Gessner iz Cüricha prvo tulpo, ki je na Nemškem cvetela, videl v Hervartovem vrtu v Avgsburgu, katera je dve leti poprej tje bila prinešena iz Carigrada na Turškem.
8.	1817.	Ta čas je bila rž najdraža na Pruskem; veljal je korec (Scheffel) 5 tolarjev in 9 srebernih grošev.
9.	1591.	je nenavadno debelo kamenje deževalo v Kunersdorfu na Pruskem.
9.	1858.	so našli v Magdeburgu na Nemškem prvi-krat trihine (črvičja bolezen) pri prešičih; okoli 300 ljudi je zbolelo za to sila nevarno boleznijo, ki so tako svinjsko meso povžili.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske novice.

* Zopet nov poprej neznan mrčes polju škodljiv se je prikazal v Ogorskem Banatu. Ta škodljivec, ki je lansko leto veliko pšenice v Banatu pokončal in ki letos s še večjo škodo žuga, je silno droben, črn žužek (Thrips frumentarius), ki objeda pšenično klasje. — Vsako leto kaj novega, pa zmirom le bolj žalostnega.

* Nove podkve z gumilastičnimi podplati je iznašel živinozdravnik Hartmann na Hanoveranskem. Podkve s takimi gumilastičnimi podplati obložene imajo neki to korist, da podkev ne potrebuje potem nikakoršnih štol in še posebno pozimi ostrih štol ne. Taka podkev velja

kaki 2 marki in strpi 2, 3 do 4 druge podkve. — Naša živinozdravniška šola si bode iz Hanovra naročila Hartman-ove „Gummipuffer“ in bode potem poročala, ali je res kaj na tej znajdbi, ali pa samo „nemški Schwindel“.

* *Gospodu Bell-u, ranjkemu fajmoštru v Karmylli na Škotskem*, ki je iznašel kosilnice (mašine, ki žito in travo kosijo), napravljajo sedaj spominek. Dokazano je, da ona grofija, kjer je fajmošter Bell vpeljal kosilnice, zdaj vsako leto najmanj 25.000 gld. prihrani. — No, pa le zopet po „Tagblattu“ en „far“, kateremu je kmetijstvo toliko hvale dolžno!

* *14 vozov pomladanskih kebrov (hrošcev)*. V vasi Kotovin pri Taboru na Českem so letos 96 hektolitrov hrošcev nabrali (1 hektoliter je eno vedro, 30 bokalov in $2\frac{3}{4}$ maselcev). Na 14 vozovih so jih županstvu pripeljali, ki je nabiralcem odločeno premijo izplačalo.

Narodno-gospodarske stvari.

Občni zbor banke „Slovenije“.

Banka „Slovenija“ je imela, kakor je našim bralcem znano, 6. dan t. m. svoj občni zbor, ki je, kakor so „Novice“ v zadnjem listu poročale, sklenil, naj se gledé na neugodne razmere tega domačega zavoda skliče že v prihodnjem mesecu izvanredni občni zbor, da sklene, kaj in kako zdaj, ko gré za to, da delničarji vdrugič doplačajo na akcije svoje in sicer po 90 gold. na vsako. Doplačevanje na akcije ni nič nenavadnega, ako se je za izdane akcije izprva premalo vplačila zahtevalo, in v to doplačevanje se je tudi vsak delničar vedé ali nevedé zavezal, ko je akcijo (delnico) vzel. Mnogi sicer, ki z delnicami nikoli niso nič opraviti imeli, so mislili, da akcija je to, kar obligacija, ki jo kupi, da potem vsako leto kupon od nje odstriže, pa gré po denar; al to je zmota; delniške naprave so vse drugačne.

Naš namen ne more biti danes preiskavati, kaj je zakrivila banka ob ustanovi svoji in kaj pozneje; vsaj bi vse te preiskave bile sedaj prekasne. Največa nesreča banki „Sloveniji“ je ime „Treuenstein“, ki se je šopiril za strokovnjaka o bankinih zadevah in kateremu so zaupali vsi drugi neizvedeni voditelji njeni. Glavni pregrešek gotovo bil je ta, da banka svojega delovanja ni omejila samo na domače (slovenske) dežele, ampak da je segla po širocem svetu — še čuda, da na Turško ne — kjer imajo tacihi zavodov že na kupe pa tudi goljufnih agentov. In poleg tega je pa delovanje še pričela tudi s takošno potrato, kakor da bi tičala banka do nosa v denarjih. Al, kakor gori rečeno, so vse take in enake pritožbe brez koristi sedaj, ko je treba misliti na to, kako banko, ki bi imela še precej premoženja, če bi mōgla od vnanih agentov iztirati, kar so jej dolžni, prestrojiti drugače in delničarje obvarovati še večje zgube.

Iz poročila tajnikovega o delovanju lanskega leta je razvidno, da je banko zadelo nenavadno veliko škodo po požarih. Neposredno (naravnost pri banki) je bilo zavarovanega blaga za $6\frac{1}{2}$ milijona gold.; škod pa je bilo za 64.000 gold., vplačane zavarovalnine (premije) pa le 31.000 gold. Stroški gospodarstva so znašali lansko leto 15.000 gold., plače uradnikov 21.000 gold., tedaj vsega skup 36.000 gold. Po vsem tem je bilo izgube v ognjenem oddelku 39.736 gold., v oddelku za zavarovanje življenja pa 1571 gld., kar je razvidno iz sledeče sestave bilance:

Oddelek ogenj ima aktiva: Doplačilo za 2337 delnic po 45% ali 90 gold. na vsako delnico, ker je dozdej še le 55% vplačanih, 210.330 gold., gotovina v

blagajnici 1759 gold. 37 kr., ustanovni stroški 45.903 gold. 47 kr. (!), kurzni razloček 30.418 gold. 92 kr., organizacijski stroški 35.841 gold. 6 kr., vrednost dveh hiš 57.000 gld., vrednost pisarniške priprave 9616 gld. 99 kr., vrednost tablic 6020 gold. 30 kr., zavarovalne menjice 284.852 gold. 75 kr., račun menjic 7662 gold. 38 kr., tirjatev pri zastopnikih 70.746 gold. 21 kr. tirjatve pri zavarovalnicah 7642 gold. 30 kr., terjatve pri delničarjih 1211 gold., razni upniki 18.345 gold, 14 kr., izguba 39.736 gold. 27 kr.

Pasiva znašajo: delnična glavnica 2337 delnic po 200 gold. je 467.400 gold., zemljiščino vknjiženi dolg 10.300 gold., neizplačani kuponi 654 gold. 22 kr., premijna reserva v gotovini 36.504 gold. 51 kr., v menjicah 284.852 gold. 75 kr., reserva v škodah 24.000 gold., prenesek iz računa oddelka življenja 379 gold. 76 kr., račun dvomljivih dohodkov 3000 gold., skupaj 827.091 gold. 20 kr.

Oddelek življenje kaže kot aktiva: ustanovni stroški 9910 gold. 6 kr., organizacijski stroški 883 gold. 49 kr., imetje pri zastopnikih 16.742 gold., prinesek iz računa ognja na račun življenja, izguba 1571 gold. 71 kr. Pasiva: imetje podedovanskih družabnikov z obresti 9823 gold. 22 kr., premijna reserva 2497 gld. 17 kr., razni upniki 17.166 gld. 95 kr., skupaj 29.487 gold. 34 kr.

Iz vsega tega je očitno, da še danes stala bi banka na precej trdnih nogah, ako bi dobila vse, kar ima iztirjati od dolžnikov, — ako ne bi bilo toliko delničarjev odreklo lanskega vplačila, — ako bi se gospodarski stroški znižali na tretjino sedanjih, — ako bi od konca do kraja prestrojila svoj statut itd.

V poslednjem občnem zboru izvoljeni pregledovalni odbor, ki je svoje delo že začel, nam bo jasno pokazal stan bankini, tako da ga lahko razvidi vsak prost človek, ki sedaj iz celega kupa čeravno resničnih števil vendar pravega stanja bankinega ne razvidi. Gospodje Vilhar, Žagar, Jerič in Robič si bodo zaslužili veliko zahvalo, če brez optimizma in brez pesimizma po zaslišanji veščakov o bankinem poslu delničarjem povedó: kako stoji banka, in kaj početi, da se delničarjem prava pot za njihovo daljno vedenje pokaže. Stvar je važna in nujna, ker c. kr. ministerstvo zahteva doplačila po bankinih pravilih, delničarji pa sami hočejo vedeti, pri čem da so.

Podučne stvari.

Slovinci, posebno kmetje, bodite bolj pazljivi pri volitvah!

Dokler je v naši ljubi Avstriji vladal absolutizem, to je, presvitli cesar sam s svojimi ministri, ni nam bilo treba nobenih volitev poslancev v deželni ali državni zbor, al vse drugače je pa zdaj, odkar se je presvitli cesar Ferdinand I. samovladarstvu odpovedal in nam ustavo ali konstitucijo podelil, rekši, naj se ljudstvo vlada samo po svojih zastopnikih.

Da se pa ta cesarjev blagodušni sklep spolnuje, treba, da so volitve. One so ustavnemu življenju glavna podlaga.

Pa mi morebiti kdo poreče: kaj bomo zmirom volili, vsaj bilo je poprej boljše ko zdaj, dokler nismo imeli nobenih volitev.

Predragi mi rojaki! tudi jaz bi to kmalu pritrdil; a vendar le počasi, da se v govorjenji ne prenaglamo. Kdo je pa tega kriv, da se nam čedalje slabše godi? Jaz bi rekel, da večidel mi sami, ker premalo cenimo